

รายการ ร้อยเรื่อง...เมืองไทย

สถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา และสำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ถนนอุทองใน เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300 โทร. 0 2244 2065

เรื่อง การป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าในสัตว์
เรียบเรียง นางสุภัทร คำมุงคุณ วิทยาการเชี่ยวชาญ
กลุ่มงานบริการวิชาการ 2 สำนักวิชาการ
ออกอากาศ พุทธศักราช 2561

โรคพิษสุนัขบ้าหรือโรคกลัวน้ำ เป็นโรคติดต่อจากสัตว์สู่คน ซึ่งมีความรุนแรงมาก สัตว์หรือคนที่ติดเชื้อแล้วแสดงอาการมักเสียชีวิตทุกราย ปัจจุบันโรคพิษสุนัขบ้ายังไม่มียารักษาโรค แต่สามารถป้องกันได้ด้วยการฉีดวัคซีน โรคพิษสุนัขบ้าเกิดขึ้นได้ในสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมทุกชนิดและสามารถแพร่ระบาดได้ตลอดทั้งปี โดยมีสุนัขเป็นสัตว์นำโรคที่สำคัญ

การควบคุมและป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าในประเทศไทย มีความเกี่ยวข้องกับหน่วยงานหลายภาคส่วน เนื่องจากเป็นโรคติดต่อจากสัตว์สู่คน และส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย จึงได้มีการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อเป็นกลไกในการกำกับดูแล ควบคุมและป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า โดยกฎหมายหลักที่สำคัญในการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าในสัตว์ซึ่งเป็นต้นเหตุสำคัญที่ทำให้มีการแพร่ระบาดของโรคมาสู่คน ได้มีการออกกฎหมายและประกาศบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ. 2498 โดยกำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข เป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ ต่อมาจึงได้มีการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าให้มีบทบัญญัติที่เหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อควบคุมและป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าให้มีประสิทธิภาพ จึงได้ยกเลิกพระราชบัญญัติฉบับเดิมและประกาศบังคับใช้พระราชบัญญัติโรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ. 2535 โดยกำหนดให้กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นผู้ที่มีหน้าที่ปฏิบัติการให้เป็นไปตามกฎหมายฉบับนี้

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติโรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ. 2535 บทบัญญัติของกฎหมายได้กำหนดให้สัตว์ควบคุม หมายถึง สุนัขหรือสัตว์อื่นที่กำหนดในกฎกระทรวง และเมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2560 จึงได้มีการประกาศกฎกระทรวงให้สัตว์ควบคุมตามกฎหมายฉบับนี้มีความหมายครอบคลุมถึงแมวด้วย ทั้งนี้ กฎหมายได้กำหนดให้เจ้าของสัตว์ควบคุมต้องนำสัตว์ควบคุมทุกตัวไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าครั้งแรก เมื่อมีอายุ 2 – 4 เดือน และครั้งต่อไปตามระยะเวลาที่กำหนดในใบรับรองการฉีดวัคซีน รวมทั้งต้องติดเครื่องหมายประจำตัวสัตว์ให้ชัดเจน ตลอดจนต้องเก็บใบรับรองการฉีดวัคซีนไว้ด้วย หากเครื่องหมายประจำตัวสัตว์หรือใบรับรองการฉีดวัคซีนหายหรือชำรุดในสาระสำคัญ ให้แจ้งต่อสัตวแพทย์เพื่อขอรับใบรับรองทดแทนของเดิมภายใน 15 วัน และเมื่อสัตว์ควบคุมมีอาการของโรคพิษสุนัขบ้าให้รีบแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานท้องถิ่นภายใน

24 ชั่วโมง หรือเมื่อมีการโอนกรรมสิทธิ์สัตว์ควบคุมให้แก่ผู้อื่น เจ้าของสัตว์ควบคุมต้องมอบเครื่องหมายประจำตัวสัตว์และใบรับรองการฉีดวัคซีนให้กับผู้รับโอนกรรมสิทธิ์ด้วย และต้องไม่โอนกรรมสิทธิ์สัตว์ควบคุมให้กับผู้อื่น ขณะที่อยู่ระหว่างการเฝ้าสังเกตอาการของโรคพิษสุนัขบ้า

สำหรับพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือเจ้าพนักงานท้องถิ่น กฎหมายได้กำหนดให้มีอำนาจกักขังสัตว์ควบคุมที่ปรากฏในที่สาธารณะโดยไม่มีเครื่องหมายประจำตัวสัตว์หรือมีแต่เป็นเครื่องหมายประจำตัวสัตว์ปลอม ถ้าไม่มีเจ้าของมารับคืนภายใน 5 วัน ให้มีอำนาจทำลายสัตว์ควบคุมนั้นได้ และหากสัตว์ควบคุมมีอาการของโรคพิษสุนัขบ้าปรากฏในที่สาธารณะให้มีอำนาจทำลายสัตว์ควบคุมนั้น

ผู้ใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติโรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ. 2535 จะมีความผิดตามกฎหมาย โดยได้รับบทลงโทษ ตั้งแต่โทษปรับไม่เกิน 200 บาท ไปจนถึงโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับไม่เกิน 3,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ดังเช่นในกรณีที่เจ้าของสัตว์ควบคุมไม่ดำเนินการนำสัตว์ควบคุมไปฉีดวัคซีน ไม่แสดงเครื่องหมายประจำตัวสัตว์ให้ชัดเจน หรือกรณีที่เครื่องหมายประจำตัวสัตว์หรือใบรับรองการฉีดวัคซีน สูญหาย หรือชำรุดในสาระสำคัญและไม่ดำเนินการทดแทนภายใน 15 วันนับแต่วันทราบเหตุ ตลอดจนกรณีที่ไม่มีมอบเครื่องหมายประจำตัวสัตว์และใบรับรองการฉีดวัคซีนในการโอนกรรมสิทธิ์ มีบทลงโทษปรับไม่เกิน 200 บาท ขณะที่ผู้ใดใช้เครื่องหมายประจำตัวสัตว์หรือใบรับรองการฉีดวัคซีนปลอม มีโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 1,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ส่วนกรณีที่เจ้าของสัตว์ควบคุมไม่รีบแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานท้องถิ่นภายใน 24 ชั่วโมงเมื่อพบว่าสัตว์ควบคุมของตนมีอาการของโรคพิษสุนัขบ้า มีบทลงโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับไม่เกิน 3,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เป็นต้น

การควบคุมและป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าในสัตว์โดยอาศัยการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพ เป็นเพียงมาตรการส่วนหนึ่งในการกำจัดโรคพิษสุนัขบ้า แต่อย่างไรก็ตามสิ่งสำคัญที่เจ้าของสัตว์ควบคุมควรตระหนักถึงคือ ความรับผิดชอบต่อการดูแลเลี้ยงสัตว์ของตน ตลอดจนทุกภาคส่วนต้องให้ความสำคัญและร่วมมือกันในการเฝ้าระวังควบคุมและป้องกัน เพื่อที่จะกำจัดโรคพิษสุนัขบ้าให้หมดไป

บรรณานุกรม

“กฎกระทรวงกำหนดสัตว์ควบคุมและระยะเวลาการฉีดวัคซีน พ.ศ. 2560” (7 กรกฎาคม 2560). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 134 ตอนที่ 71 ก, น. 9-10.

กรมควบคุมโรค, สำนักโรคติดต่อทั่วไป. (ม.ป.ป.). โรคพิษสุนัขบ้า. สืบค้น 8 มิถุนายน 2561 จาก <http://thaigcd.ddc.moph.go.th/uploads/pdf/โรคพิษสุนัขบ้า%20260259.pdf>

“พระราชบัญญัติป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ. 2498” (8 กุมภาพันธ์ 2498). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 72 ตอนที่ 11, น. 220-224.

“พระราชบัญญัติโรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ. 2535” (12 กุมภาพันธ์ 2535). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 109 ตอนที่ 9, น. 24-32.

วิไลภรณ์ วงศ์พุกษาสูง, และ เขมพรพรช บุญโญ. (ม.ป.ป.). สถานการณ์โรคพิษสุนัขบ้าของสัตว์ในประเทศไทย ตั้งแต่ปี 2557-2559. สืบค้น 8 มิถุนายน 2561 จาก <https://drive.google.com/file/d/0B7E7iFEFocNjcFEzcldHMXRlSEE/view>